

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Clas Ludv. Lundgren*
Härad: *Ingelstads* Adress: *Bränstads, Lunnarp*
Socken: *Bränstads* Berättat av: *Rasmus Persson*
Uppteckningsår: *1939* Född år *1874* i *Bränstads*

Uppteckningen rör *Fäidskä seke Gosniss och*
pysslingar, Pengängar, Släpning. Vikast-
ning. Källor. Bergelike sjuken. Gulgran.

Landskap: *Skåne*Upptecknat av: *Clara Andersson*Härad: *Ingelstads*Adress: *Bränestad, Lunnarp*Socken: *Bränestad*Berättat av: *Johanna Persson*Uppteckningsår: *1939*Född år *1863* i *Bränestad*

Uppteckningen rör *Kongelns sjuken, Gangälgar,*
Källa i P. Bränestad, Skogsman.

Landskap: *Skåne*Upptecknat av: *Olava Andersson*Härad: *Ingelstads*Adress: *Tränestad Skola, Lunnarp*Socken: *Tränestad*Berättat av: *Lyste Andersson*Uppteckningsår: *1939*Född år *1869* i *Glemminge*

Uppteckningen rör *Gädsrö och Gornisse och*
Gorväten, Utkastning, Skogsman, Gen gås-
ar, Kongelska sjukhus, Ustap och vult,
Fulgron.

ACC. N:R. 5879

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Clara Andersson*
 Härad: *Ingelstads* Adress: *Kvärestad, Lunnarp*
 Socken: *Kvärestads* Berättat av: *Rasmus Persson*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *1874* i *Kvärestad*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Namnet Gådsrå är inte så känt, men istället Goanisse och pysolungar som brukade hära till i Laseu. Tid bygge brukade man ofta lägga kopparspengar i grunden till huset för att det skulle bli tur där. När man byggde slautångor gångade man en laven och som lades i en lada grävdes ned i grunden på huset. Det ansågs bringa tur med kreaturen. — Det berättas att en man i Löderup att han en kvinn var ute och tillade vid toanten där han skulle bygga sig ett hus. Då såg han en lillkista svarta hörs toanten. Mannen dog innan huset blev färdigt, och tur är efter det blivit byggt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5879

Landskap: *Skåne*
Härad: *Ingelstads*
Socken: *Bränestad*
Uppteckningsår: *1939*

Upptecknat av: *Clas Ludv. Svan*
Adress: *Bränestad, Lunnarp*
Berättat av: *Rasmus Persson*
Född år *1874* i *Bränestad*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

mördades den som då bodde där, och mördaren
"satt ned" på huset.

Om man flyttade till en nytt ställe skulle
husmodern ha en Kän i famnen och kasta
inom dörrar innan hon själv gick in,
det skulle bringa tur. — Den pigan blev
av man i huset skickad upp på vinden
med en fat gröt till Gornisse för sauet
några bitar åt, för det visste man att han
lyckte säskiet om. Men pigan lyckte också
om åt och just som hon kom upp om loft-
trappan, ständt hon sig och åt upp ålabetas
na. Men det fick Gornisse syn på och sa:
"Jasi, du röd (räk) upp äken för mej, så"

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5879

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Clas Juhasson*
 Härad: *Ingelstads* Adress: *Kvärestad, Lunnarp*
 Socken: *Kvärestad* Berättat av: *Rasmus Persson*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *1874* i *Kvärestad*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skä ja ta ä dansa vispsvals me dej." her
 tog me och svängde om me na så her glä
 mer igenom loftkloset och slo armen an
 si." — Gänisse och pysslingarna var
 mycket arbetsamma och trivdes ej med
 overksamhet. De skulle var med och ställa
 till rått örnast. Den dräng var ensam
 hemma en söndag och satte sig att läsa
 i en bok men på söndagsmiddagen. När
 han läst en stund fick han syn på något
 styg som sprang omkring fjätarna på lönan
 och till sist bet lönan i tåna. Just då
 kom moran hem från kyrkan. Han förstod
 att det var pysslingarna som var arbets-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5879

Landskap: Skåne
 Härad: Ingelstad
 Socken: Kråvestad
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Claes Ludersson
 Adress: Kråvestad, Lunnarp
 Berättat av: Rasmus Persson
 Född år 1874 i Kråvestad

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

och som kanske heller inte tyckte om att
 drängen såg "rätt fram" och läste på sånda-
 för midder. Han sprang upp på vinden och
 kastade ned sin på nävar ätke på gådsplanen.
 När pysslingarna gick ut ätkena på gården
 gick de bränt ut placka upp den och såga
 den till sin plats på vinden. Samtidigt
 läste moran en bit i boken, men på sin an-
 nat ställde in drängen läst. —

Gånggänsen kallades mest för spöken och
 de som spelade var bl. a. sådana som
 begärde en förbrytelse som aldrig blivit
 uppsagd, och även de som gavit offer
 för en sådan förbrytelse. Bräntaren hade

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5879

Landskap: *Skåne*
 Härad: *Ingelstads*
 Socken: *Kvärestad*
 Uppteckningsår: *1939*

Upptecknat av: *Olav Hederson*
 Adress: *Kvärestad, Lemnarys*
 Berättat av: *Rasmus Persson*
 Född år *1874* i *Kvärestad*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

själv loit spöken: "Jag bodde i en gammalt hus vid Brixsdal. En natt blev det en gästigt aloo (oväsen) på loftet. Det loides som en par som slops, och nätt vad det var loides en gästigt deus, och så kunde man riktigt höra hur månting rann och en gästigt gnyande (jämmer). Jag gick upp på loftet och tillade men det syntes inte till någon djur eller människor. Men antagligen hade någon människa blivit i hjälsagen där uppe någon gång i tiden. Jag hörde det aldrig mer än en gång och efter en tid flyttade jag därifrån." —

J. S. Kvärestad James förr flera Rållor

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5879

Landskap: *Pröv* Upptecknat av: *Claus Andersson*
 Härad: *Engelstads* Adress: *Wäinestad, Lunnarp*
 Socken: *Wäinestad* Berättat av: *Rasmus Persson*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *1874* i *Wäinestad*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dä folk brukade gå och lämna väten.
 Man byggde ofta byggar vid Källspräng
 ty man brukade inte för i väden gröva
 brunnar. Folk värfäddade inte till dessa
 Källor men de ^{Källor} som hade rinnande väten
 och som beten namn i norr ansågs lätta
 bringande. Så var fallet med Rinnelbjers-
 Källan vid Råved i N. Wäinestad, Skägga-
 bjers Källan och Svajdala Källan i S. Wäin-
 estad. - Vid sommarena brukade man
 kulla sig ut i daggen för att bli fri
 från sjukdomar och för att bli stark.
 (Ståpning kommer berättas ej här)
 Till slut av utkastning förskam. När

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5879

Landskap: Skåne

Upptecknat af: Claes Inderman

Härad: Ingelstads

Adress: Växvestad, Lunnys

Socken: Växvestad

Berättat av: Rasmus Prossau

Uppteckningsår: 1839

Född år 1874 i Växvestad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

man late bälde skuck man gride dessa med
en fläskbit varefter denna kastades ut
och kråkorna gick då fast i den och "flög
bort" med sjukdomen. —

Kongliga sjukhus kallas i allmänhet Skåne.
För att ej råka ut för sjukdomen var det
bra att låta stå på sig. Gick man ut
med sin barn på kvällen skuck man alltid
sätta en stapp näs i kläderna på det. Många
äldre människor brukade också sätta näs
på sig när de gick ut på kvällarna för att
skydda sig mot "ätgg och branden." En gam-
mal gubbe här i Växvestad brukade sätta
sela tjög med näs på sig och late mycket

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5879

Landskap: Skåne
 Härad: Ingelstads
 Socken: Krånestad
 Uppteckningsår: 1934

Upptecknat av: Clara Andersson
 Adress: Krånestad, Lunnarp
 Berättat av: Resmus Persson
 Född år 1874 i Krånestad

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

arbeten innan han fick alla upplöskat kläderna på tvällarna. - Om kläder längte ut på tvätten efter salmagängen skulle man stryka eld vid den och låta den blossa upp över den, i annat fall kunde barnet få rugelska sjukdom. Ett kostmedel mot sjukdomen var att tvätta den sjuka i det väta som man tvättat sin lilla med. Färdigt skulle sedan läggas på glöder. Man kunde också ta en tygbit som fick ligga över den sjuka en natt, därefter lades den i kistan hos sin lilla och den døde "tog sjukdomen med sig i graven". Om det var en pojke som lade sjukdomen, måste den döda vara en kvinna, och var det en sjuk

5879

ACC. N:R.

Landskap: *Skåne*
Härad: *Ingelstads*
Socken: *Knävestad*
Uppteckningsår: *1939*

Upptecknat av: *Clare Rudersson*
Adress: *Knävestad, Lunnarp*
Berättat av: *Rasmus Persson*
Född år *1874* i *Knävestad*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

glitka, skulle den dock vara man. Ju om än
mätta den sjukas blick på händer och armar
kunde man se att det var skörr och man
kunde också se det i ögonen.

Under levandets dagar skulle man i allmänhet
många försiktighetsåtgärder för att bärna av
skulle få sjukdomen. Om man t. ex. mätte
någon i en dörr skulle man aldrig stan-
na på tröskeln och låta den andra gå förbi
sig, för då kunde man vara säker att
barnet fick skörr. —

Följde minns berättelsen från sin egen tid i
form av en barbensgren. Den hans mor sa om på
barnet i sin kruka och klädd med papper och kakor.

5879

ACC. N:R.

Landskap:

Årån

Upptecknat av:

Elae Rubensson

Härad:

Tingsbäck

Adress:

Kvinnestad, Lunnarp

Socken:

Kvinnestad

Berättat av:

Selma Persson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1863

i

Kvinnestad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kungelstas sjukhus kallades skövel eller mål sjukhus och yttrade sig så att boken blev så svaga att den sjukhus ofta ej förmådde gå, ryggen väster om och eller kring. Man kunde se det i ögonen på den sjukhus att det var kungelstas sjukhus den led av.

Under levande skap brukade man ofta låta stäl på sig för att "inget skit som kan flyttas med värd skulle ha makt om en" (otyg som fanns i luften). Det fanns många så att låta kungelstas sjukhus. Bl. a. på så att den sjukhus sträcker ut armarna och man måtte avståndet från fingerspetsarna på den andra handen till den andra. Därefter

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5879

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Olav Rudesson*
 Härad: *Engelstads* Adress: *Kvärestad, Lunnarp*
 Socken: *Kvärestad* Berättat av: *Johannes Persson*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *1863* i *Kvärestad*

124
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

tog man sin man från axeln med sin hölstran
 klände sig dessa män med varandra och den
 sjukte av rugelsta sjukten. Man använde
 en ullgarnstråd att mäta med och den
 bands därpå att den sjukas ben som bar
 den i sina dygn och därpå brände den.

Det fanns en del som kunde bota sjukda-
 men genom att med en näl sticka sin lät
 i sitt finger. Det blod som därvid drop-
 pade ut skulle den sjuka dricka. Men den
 förmågan hade endast de som "gjort av"
 med någon (mördet någon). Fåsta människor
 kunde också bota sjukdomen genom att
 läsa fader vår beklänges.

5879

ACC. N:R.

Landskap: *Skåne*Upptecknat av: *Claes Andersson*Härad: *Engelstads*Adress: *Kvånestad, Lunnarp*Socken: *Kvånestad*Berättat av: *Johanna Persson*Uppteckningsår: *1934*Född år *1863* i *Kvånestad*LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Man brukar oftast kalla Gångängan för
spöke eller vilnad. För att lindra folk
att "gå igen" skulle man strax efter det
en lilla burs ut från sin hus "så lösa frö (kylfrö)
genast utanför förstetrappen" (strax invid
trappan till huset). "Då kommer den där in
komma igen att lada igen snart i gå
över trappen". (Den där lada då igen snart
att gå över trappen) Det sägs också
hjälpa "att man ligger en spann vatten
efter liket när de väntat blod bords
ut över trappen". (Kastade en spann vatten
efter liket när det blivit begravt ut över trappen)
Man kan också göra det så att igen såg det.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5879

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Clara Rudensson*
Härad: *Engelstads* Adress: *Kvärestad, Lunnarp*
Socken: *Kvärestad* Berättat av: *Johann Persson*
Uppteckningsår: *1939* Född år *1863* i *Kvärestad*

124
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J. P. Kvärestad fanns för en Råva, betögen
i en del som kallades för Långdala.

Den hade nimmade väten. Ett barnbarn
till bräutarstämman hade fått "utslag" (något slags
skroem). Det betöde man ganska att
tvätta den sjuka i väten som hämtades från
Råvan. Man tvättade därmed tre gånger,
i tre olika väten som hämtades en tisdag,
en torsdag samt tisdagen i följande vecka.

Käutst skuren togas sedan solen gått ned,
och då tvättade även sedan solen gått ned.

Det var det bästa botemedlet som fanns för
"plidor och utslag" (knisslor och skroem)

Frid Anna Råva trodde folk sig ha se

ACC. N:R. 5879

Landskap: Skåne Upptecknat av: Clara Andersson
 Härad: Ingelstad Adress: Kvärrestad, Lunnarp
 Socken: Kvärrestad Berättat av: Johanna Persson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1863 i Kvärrestad

145
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

en mycket skicklig "klack man" ofta be-
 söka för att där lämta kaffet till att
 besta sjukdomar, och kanske även för att ta
 på en av källan.

Skogsman brukade folk ofta tala om
 att vara rädd för. Något man ut för henne
 var hon mycket svår att bli borta. Det berättas
 att hon följt efter en man ända från till
 hans gård "och gick in i stuan och så
 sig på en stol och där manen som blev
 att man då hade kan inget minns att".
 (Gått in och så sig på en stol, att manen
 kunde omöjligt minnas hur han blivit
 fri från henne.)

Skriv endast på denna sida!

5879

ACC. N.R.

Landskap:

Skåne

Upptecknat av:

Olav Lundström

Härad:

Engelstads

Adress:

Kringstads Kall. Lunnby

Socken:

Kringstad

Berättat av:

Lysten Lundström

Uppteckningsår:

1939

Född år

1869

i

Glomminge

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Förställningen om Gädderå finns nämligen
i berättelsen till men om Golvåren och
Golvåren fanns trodde allmänt. De
brukade bringa lycka till gäddan och ansågs
på det sättet beskydda husets folk. Man
brukade alltid på juleafton lägga mat
under bordet, till av varje rått, avsedd
åt Golvåren. Golvåren trodde man bodde
uppe på vinden och därför sa man
dit upp en skål med julmat.

"Ulkastning" är en känd, men man
brukade ofta bränna möglar, lås m. m.
på glöd för att bota olika slag av sjukdom.
Den sjuka ställde sig därvid över glöden

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5879

Landskap: Skåne
 Härad: Långelstad
 Socken: Värestad
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Claes Rubensson
 Adress: Värestad, Lunnarp
 Berättat av: Lyske Rubensson
 Född år 1869 i Glenninge

167
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

och sjukdomen "röktes bort". Förutom de nämnda föremålen skulle man också på glöden bränna sauer och spindelväv som man tagit från alla fyra hörnen i rummet.

"Skogsman" trodde man på och visste att den lön lön i skogen och därför var man alltid rädd för att gå igenom en skog. Männen kände ej till någon särskild sögen om skogsrå och där ej till talas om mistel i samband därmed men kände till bruket att lägga en mistel över dörren vid julen.

Gengälgan trodde man var sådana som mördets, själv tagit sitt liv, eller som

ACC. N:R. 5879

Landskap: *Bohus*
 Härad: *Engelstads*
 Socken: *Kärsnäs*
 Uppteckningsår: *1939*

Upptecknat av: *Edla Rudsson*
 Adress: *Kärsnäs, Lunnarp*
 Berättat av: *Lysta Rudsson*
 Född år *1869* i *Glenninge*

17
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

hastigt och därför ej fått sagt det de önskade utan efter någon försatt meddelat detta.

De brukade vara osynliga men förde alltid mycket oväsen med sig. De ansågos ej som något farligt som ville skada människa och brukade försvinna sedan man lovat utföra deras önskringar och man sagt åt dem att bli borta.

Kongskräkan kallades för skräkan och yttrade sig ofta så att ryggen väck skrek (smek). "Hålskräkan" kallades den också och brukade ofta betas så att man med en ullgarnstråd måtte mellan väjra på den ryggens fjärra och armar led och slog benet på träden för väjra led.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5879

Landskap: *Skåne*
 Härad: *Engelstads*
 Socken: *Kvärestad*
 Uppteckningsår: *1939*

Upptecknat av: *Elae Rudesson*
 Adress: *Kvärestad, Lunnarp*
 Berättat av: *Lystre Rudesson*
 Född år *1869* i *Glenneminge*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Denne träd bands där efter att bunt på
 den sjuk som skulle bära den i nio
 dygn. Därefter skulle den borttagas och
 brännas upp.

"Utslag" eller "vult" (såldes i engelska sjukhus)
 kunde man bota genom att den sjukes mor
 och det gällde en pojke skulle gå till nio
 stycken mödrar vars förlfödda var en flicka
 och av den tigger en bit "spegefläsk" (rikt flink)
 Dessa nio bitar stektes och av fläskt bädd
 smordes den sjuk.

Folkgrän har alltid funnits i be-
 rättandes hem på lämp. Linbaks lön kan
 minnas. Det brödde kanske delvis på att

ACC. N:R. 5879

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Claus Rudensson

Härad: Ingelstad

Adress: Vänerstad, Lunnarp

Socken: Vänerstad

Berättat av: Lyster Rudensson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1869 i Glumminge

19
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det lördag en granskog till gårdens. Hus-
gårdens brukade alltid själv hugga granen
som såttes i en långjord omälad kors-
gat av trä. Den kladdes med leustäpta
ljus, äpple, näthe som lades i silke-
papper vari man klippt figurer. Uembaka.
De pepparkaksbjärtan hängde man också i
granen. Ljuslänan tillverkade husgårdens av
stälträd som formades till en spiral.

Dessa länan gämdes är från år. Barnen
gjorde själva julgranspydnaderna. Man bru-
kade alltid dansa kring granen och i
hansen deltog hela familjen, såktes även
far och mor. Trettonafton plundrades grä-

ACC. N:R. 5879

Landskap: *Skåne*
 Härad: *Fangelstads*
 Socken: *Kärestad*
 Uppteckningsår: *1939*

Upptecknat av: *Eran Rudesson*
 Adress: *Kärestad, Lunnarp*
 Berättat av: *Lysten Rudesson*
 Född år *1869* i *Glemminge*

208
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

men. Han burlade dock ej bjuda någon
 jämmanade till julgransplundringen, endast
 familjemedlemmarna deltog däri.

Därefter kastades granen ut och efter någon
 tid eldade man upp den.